Бр. 92. У Новом Саду, у четвртак 26. априла (9 маја) 1912. Година XLVII.

„Застава" излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

Лист српске народне радикалне странке.

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе" је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе" налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

Издање „Рада" дион. друштва у Руми.

Шта је ново?

Угарски сабор одгођен је на неизвесно време. Одгођен је зато, да министар председник има времена да се споразумева с опозицијом о општем и тајном праву гласања.

Да сабор није одгођен, но да је продужена расправа о војним реформама, Јустова странка и њени пријатељи продужили би опет опструкцију, а то би сметало споразуму.

Шта ће сад бити, не може нико предсказати сигурно. Министар председник Лукач непрестано тврди, да он жели споразума, искрено и журно. Исто то говори и опозиција. Са своју страна хори се: Био би луд, ко би тражио силом борбе. Споразум је потребан.

Одиста: ко не би хтео мира и споразума?! И Турска и Италија непрестано говоре, да се грозе овог међусобног рата, и да најодлучније желе мир Али Турска уз то тврди, да не може пристати на услове Италије, па ма је нестало. А Италија тврди, да не може никако да задовољи данашње турске захтеве. И тако гледамо како се и даље боре они, који непрестано говоре да желе мир.

За сада исто тако стоји ствар са министар председником и опозицијом. Опозиција хоће мира, али не може да жртвује начело општег тајног гласања. И Лукач хоће мира, па каже чак и то, до и он хоће опште тајно гласање, али његово опште, тајно гласање, како га је предложио, није ни опште за све, ни тајно за све.

Лукач је увидео, да његов први предлог не може да донесе ни мира ни споразума. Он сад ради на другом предлогу. Али га његова војска држи за капут, и не да му, да се суваше доближи опозицији. Ако се откине и сувише доближи опозицији, Тиса и Хедервари и други прете, да ће га оставити. Зато многи и сумњају, да ће доћи до скора споразума. Зато многи и држе, да борби још није крај. Данашња саборска већина позива се, да је она већина. Опозиција истиче то, да она има право, а да ту већину нису послали у сабор држављани, него само мањина држављана и новац, па и насиље.

Под оваквим приликама морамо се питати: Је су ли већ довољно отклоњене препреке, да може доћи до споразума, и ако сви желе споразум? Ако остане само на тој жељи, и ако обе стране желе споразума, али тако, да ни једна страна много не попусти, онда су слаби изгледи. Ова борба није почела зато, да све остане прилично по старом.

Док министар председник Лукач не објави свој нови предлог, тешко је напред рећи, како ће се свршити.

* * *

Лукач је у своме јучерњем говору у сабору говорио и о народносном питању. Рекао је, да је то велико, тешко питање, али је пре тога рекао и то, да сад неће о том питању говорити опширније. Дакле се већ на почетку видело, да жели да се извлачи.

О самој ствари казао је, да се народносно питање не може решити по неким општим правилима. А зар је могуће без општих правила и начела решити успешно ма које велико и тешко питање? Министар председник мисли, да ће требати много ситнијих и крупнијих одредаба да се реши то питање. То би значило, да министар и не држи, да треба законом уредати то питање, него министарским наредбама.

На крају је рекао министар, да треба при решавању тог питања ићи за тим, да се немађарске народности што чвршћим везама вежу за угарску државу. То значи, да министар држи, да су народности незадовољне са Угарском, а не са владама. То значи, министар држи, да немађарске народности нису оно, што и Мађари за Угарску, и сигурно из тога изводи министар-председник, да се немађарским народима и у питању општег тајног гласања не може дати оно, што Мађарима.

По овом вечерњу види се, да Лукач није онај светац, коме би ми могли да запалимо свећу.

Француски лист о бечкој политици.

Париски лист „Пти Републик" доноси чланак, у коме износи верну слику бечке политике, нарочито у Босни и Херцеговини. У том се чланку износи, како је Беч увек потпомагао Хрвате и подстицао их против Срба и Мађара, а нарочито их употребљавао против мађарских захтева. Беч употребљава Хрвате само као своје средство, а после и њих изигра. Ма да се то већ много пута доказало, Хрвати за чудо ипак још увек све раде по команди из Бечa, оданде чекају заповести и тачно их испуњавају. Када је Аустрија окупирала Босну и Херцеговину, у којим су земљама становали само Срби православне вере и муслимани, Бечу је први посао био, да тамо створи и насељава Хрвате. У Босну Беч није ни слао друге чиновнике и официре, него само Хрвате, који су одмах почели да шире велико-хрватску пропаганду (успостављање старе хрватске краљевине са Босном, Херцеговином, Далмацијом а Јадранским Приморјем) и насељени Хрвати чинили су то у толикој мери, да је већ и тадањи министар Калајн сматрао за потребно, да преревносне Хрвате чиновнике опозове и умирови их. Но доцније је сам Калајн увидео, да хрватски покрет, без његова знања, потпомаже сам двор и то тако, да се против тога не може ништа. Католички попови су ширили међу православним Србима и муслиманима католичку пропаганду, од које су имали користи Хрвати и Беч. Хрвати се помажу у Босни и данас. Од 9 хиљада босанских чиновника има 8 хиљада присталица велико хрватске мисли, који добро знају, да су миљеници бечког двора, па се много и не обзиру на наредбе свога министра, ако оне нису у складу са њиховим велико-хрватским смеровима. Таким радом постигнуто је то, да данас Хрвати чине већ 21 постотак босанско-херцеговачког становништва. Душа велико хрватском католичком покрету је сарајевски бискуп Штадлер. У сарајевском градском представништву су у претежном броју поборници Велико-Хрватства. Осим тога читаво велико-хрватско друштво ради на успостављању старе хрватске краљевине. Тако дакле, Аустрија да би добила извесне крајеве на Балкану или да би задобила тамо превласт, она настојава да успостави нову хрватску троједну краљевину (Босну, Хрватску и Далмацију), која би била трећа држава у монархији. Така тројна монархија би тада владала над свима балканским Словенима путем својих Словена, а центар и ослонац би јој био Беч. Ту бечку политику први је почео помагати бискуп Штросмајер, а данас је помажу сви хрватски бискупи, те је задобила за себе све Хрвате. Мађари су тек сада почели да сазнају, куда смера Беч и бечко средство: Хрвати.

Тако тај француски лист. Тачно је упознао и провидео намере Бечa и његових слугу Хрвата, а не виде их неки наши слепци из непосредне близине.

Талијанско-турски рат.

Из Цариграда јављају, да Талијанима није пошло за руком, да опколе турску војску на острву Родусу и тако је приморају да се преда. Турске се чете повукле у брда, заузеле су јаке положаје са којих ће да узнемирују Талијане у граду Родусу и око града. Турски војни министар Шефкет паша извјављује, да је ратовање Италије на Јегејском Мору, па и заузеће острва Родуса, дечје играње, које неће имати никаква утецаја на завршетак рата Турска влада и отоманski народ намеравају, да ратују све дотле, догод се Италија не умори. Турске чете на острву Родусу неће давати мира Талијанима ни дању ни ноћу, баш као и у Триполитанији. Заповедник турској војсци на Родусу, мајор Абдулах, врло је способан официр, а уз њега се налазе такође сами одабрани официри и војници.

Цариградски листови јављају, да ће данас турска влада решавати о протеривању талијанских поданика из Цариграда и отоманских покрајина.

Подрепаши и браниковци у загрљају.

Пре неколико дана донео је „Браник" чланак, у коме је тврдио, *да су подрепаши странка, која се одриче Српства и да ће они ићи са сваком владом, ма која надошла. Одрицање Српства* у Угарској, које је новостворена српска владина странка отпочела, чини немогућим избор народносних посланика у обрану Српства. Ето како пише у 79 овогодишњем броју „Браника". А већ у 82 броју „Браника" најтоплије се препоручује подрепашки збор у Чуругу. Овако бестидни могу да буду само браниковци. Сами тврде, да се подрепаши одричу Српства — али то им не смета да се после грле са људима, који су се одрекли Српства. Али српски народ није пао на теме, па да не види швиндлерај подрепашки и браниковачки. Туђински најамници, који се боре за уништење народних права, хоће да им српски народ помогне. Само што српски народ добро познаје Јотине наследнике, измеђаре сваке владе. А што „Браник" прави Цокином циркусу барнумску рекламу, томе смо се од срца насмејали. Још је требао донети Цокину слику са камилавком на глави и калуђерским репом, па би реклама била изврсна. „Браник" лаже и подваљује као циркуски пајац. Али све то не помаже. Чуружани ће бирати изборнике, који неће да бране синодални штатут, а окренуће леђа онима, који се проглашују међусобно издајицама, па се после грле и љубе. Чуружани не праве циркус од автономије и народних права. Истина је, да на Чуружане гледа цела епархија, али они ће осветлати свој образ на народном дивану бирајући противнике владиних и калуђерских измеђара. То је свршена ствар, па то не може покварити ни подрепашки циркус у Чуругу. Биће смеја и параде, а за Цоку и гараве помаде!

Кинеске Сједињене Државе.

Кинеска република као да је прекужила прве незгоде и тешкоће, те се кинеска влада сада латила унутарњег уређења младе републике. Из Пекинга јављају, да је кинеска влада стару Кинеску претворила у Кинеске Сједињене Државе. Читава држава биће подељена на 37 држава а, по угледу на Америчке Сједињене Државе, свакој држави на челу стојаће управник и засебно законодавно тело.

Народна књижница у Сомбору.

Кад видеше слогаши да не могу да задобију народ за себе и да сруше радикале, довише се још једном а мислим и последњем начину. Обукоше курјака у јагњећу кожу, т. ј. скупише неколико овдашњих подрепашких учитеља, створише назови просветно друштво под именом народне књижнице, који заилазе по салаши, па певају и декламују народу. Али не о просвети, као што они то у свом подрепашком листу говоре, него о подрепаштву, да радикали не ваљају и т д.

Али им не упали. Народ их на мах провиде, да су то исти они само у јагњећој кожи. А дочекаше оно што ваљда ни један учитељ не дочека: да им људи у очи рекоше, да они прво себе науче, па онда њих, да су их виђали пијане ићи улицом, да не иду у цркву . . .

Тако их оставише. А они се као врућом водом опарени разиђоше кући, те сада кукају и јадикују, да су за сва времена пропали Али нека вас. Како сте радили онако сте и прошли. Сада вам се враћа мило за драго.

Очевидац.

Марков дан на новосадским салашима.

Јуче су новосадски салашари носили литију на жита. У цркви на Ченеју била је служба Божја, на којој је о значају дана придиковао поп Јоца Јовановић. У литији учествовао је силан свет, а време је било погодно. После подне била је слава српске земљорадничке задруге на Маломе Јарку. У тамошњој школи пререзан је свечарски колач. Чин резања извршио је парох Зарија Станковић. После тога приређена је закуска. Били су присутни око 100 задругара. У свечаном расположењу провело се време до увече. Наздрављали су поп Зарија Станковић, поп Јоца Јовановић, др. Лаза Бајић, Мита Клицин и Ђока Летић. Говорило се о нашим привредним и просветним потребама. Ова прослава крсног имена остаће свима у најлепшој успомени. Евала свесним задругарима. Они су уједно прославили 10 годишњицу своје задруге, која лепо напредује и једна је од најбољих и најјачих српских земљорадничких задруга.

Кад су момци ратоборни.

Момци у бачкој општини Јаношхалми на гласу су са своје ратоборности. Тешко да је прошла која недеља или светац, а да се момци нису потукли и покрвили. И сада је само министарство унутрашњих послова морало да се лати, да строгим мерама стане томе на пут. Министар је пре свега наредио, да се повиси број жандармерије, којој су додана и четири жандарма коњаника Забранио је свако скупљање момцима, те ни дању не смеју више од два момка ићи заједно улицом. Даље је министар наредио, да се у вече у 9 сати све крчме имају поватварати, а после 9 сати смеју се у крчмама бавити само странци. Забрањене су игранке и забаве недељом и свецем. У свакој крчми налазе се по два жандарма, који, чим који момак уђе дању у крчму, морају га претражити. А како су у последње време момци ножеве и револвере скривали код својох драгана, те ове кришом уносиле оружје у крчме, то ће жандарми претраживати и девојке. На тај начин се мисли, да ће се стати на пут томе злу.

Морске дубине.

Када се десила она страховита несрећа на мору са паробродом „Титаником“, који је за неколико сати потонуо на дно морско, много се говорило о морским дубинама, као и о томе, да ли ће се потонули пароброд моћи извући из оне огромне морске дубине. С тога неће бити на одмет, да што шта забележимо овде о морским дубинама. Морско дно није равно. На њему има као год и на суву долина, равница и грдних планина, које се уздижу и до саме површине морске, а понегде се издижу и изнад ње, те су то онда острва. Највећа је дубина Атланског Океана, колико се данас зна, 7 хиљада 86 метара На оном месту пак, где је „Титаник“ потонуо, море је дубоко 3300 метара. У ту дубину дакле не продире никад ни најмањи зрачак сунчеве светлости. јер сунчева светлост, и то врло слабо, допире само до 500 метара дубине Вода је у тој дубини топла 2 Целзијева степена и та се температура никада не мења. Вода је потпуно мирна, јер се покрети на површини ни најмање не осећају у тој дубини. Притисак воде је ту силан. На површину од 10 квадратних центиметара притисак је од 250 хиљада килограма. Човек би дакле имао у тој дубини да издржи притисак од двадесет теретних железничких возова. Тај терет би га спљоснио тако, да би изгледао као лист хартије. Према томе, може се мислити, шта је било са „Титаником“. Он је с тим огромним притиском згњечен тако, да је у пола смањен. Ни помислити се дакле не може, да би гњурачи могли допрети до те дубине; они се у осталом могу спустити највише до 60 метара дубине. Према томе, „Титаник“ за вечита времена остаје у тој језовитој дубини или тек, ако би га каква ћудљивост природе избацила на површину

Исправак.

У јучерашњем вечерњем листу „Заставе“ у уводном чланку „Шта је ново?“ поткрале су се ове погрешке: У четвртом зачелу првог ступца стоји: Није се придружила већини с којом се слаже.. А треба: с којом *не* слаже.. У другом зачелу другог ступца стоји: ...на коме је решила да буде против вла... А треба: да буде против *владе*.

Јавна захвалница.

Српском академском потпорном друштву у Загребу приложила је *срп. прав. црк. општина у Новом Саду* 20 круна. У овом тешком часу, кад су потребе и животне намирнице велике, апелирамо на све родољубиве Србе, на наше новчане и културне заводе, да се од срца заузму за ову нашу хуману установу, да прилозима омогуће деловање наше, јер ће се само тако моћи доскочити невољи и оскудици српског студента у Загребу.

Срдачна хвала! *Управа.*

Кратке вести.

— Радници при градњи новосадске католичке гимназије били су ступили у штрајк, али пошто им је повећана надница, јуче су отпочели рад.

— Образовано је друштво, које ће градити железницу од Баје преко Бездана и Сомбора до Апатина.

— Железнички воз, који полази из Новога Сада у 11 сати и 33 минута ноћу, имаће везу у Суботици са сегединским возом, те ће се у Сегедин стизати у 3 сата и 55 минута ујутру И воз, који полази из Новога Сада у 10 сати 42 минута после подне, имаће у Суботици везу за Сегедин.

— Једна будимпештанска банка хоће у Тителу да отвори фабрику кудеље, ако се шајкашке општине обвежу, да 1200 ланаца засеју кудељом.

— У Новом Футогу убио је Стеван Фехервари свога шогора због тога, што је према њему изгубио парницу.

— Евген Думча и супруга му Петронела завештали су ових дана 40 хиљада круна у просветне и добротворне сврхе.

— „Аз Ешт“ јавља, да је црногорски краљ Никола оболео од ревматизма и не може да се држи на ногама.

— Краљ Фрања Јосиф неће ове године долазити у Будимпешту.

— Приликом избора општинских представника на острву Корзики погинуло је више особа.

— Милијардер Астор, који се удавио приликом пропасти „Титаника“, завештао је све своје имање, 1800 милијона круна, своме сину из првога брака. Његова млада удовица, која је ових дана родила посмрче, уживаће камате капитала од 500 милијона круна док се не уда. Средњој школи у којој је учио, завештао је 500 хиљада круна.

— Ђаковачки бискуп Крапац прећи ће у понедељак у Београд, да га разгледа.

— Српијански војнички бегунац Миљко Живановић радио је код новосадског сарача Јакова Хермана и украо му 110 круна.

— Осечка „Народна Одбрана“ јавља, да није коначно одбијена градња железничке пруге Земун—Митровица, него се сад проучава питање о корисности те железнице.

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. маја.

Талијанско-турски рат.

Цариград. Од 60 мина у Дарданелима извађено 27. За 3—4 дана биће и остале извађене.

Рим. Нису истините цариградске вести, да се неке талијанске ратне лађе налазе код острва Лемноса.

Бугарска шизма.

Цариград. Руски посланик тражи од цариградске патријаршије, да скине шизму са бугарске цркве.

Поплаве.

Уешингтн. Поплава реке Мисисипи починила је штету ад 250 милијона круна. Влада издржава 11.700 пострадалих.

Инменштат. Услед провале облака реке поплавиле, а железнички промет на више места прекинут.

Руска дума.

Петроград. Одгођена је расправа о интерпелацијама.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Са житне пијаце у Б-Пешти.

У трговини са готовом робом биле су ове цене: пшеница потиска К 23 85—24·25, сентомашка К 24 30, паланачка К 24·40, бачка К 23·70—24 10, банатска К 23·75—24·05; раж К 21·05 до 21 45, јечам за пићу К 20 50 до 21·20, зоб К 20·70—21·95, кукуруз К 18·70—18 90. Млинови су купили 15 хиљада центи пшенице са 8—10 потура по центи јефтиније него пређашњег дана У трговини на рок прављени су оваки закључци: пшеница за мај К 23·34, за октобар К 22 56, раж за октобар К 19·08, зоб за октобар К 17·94, кукуруз за мај К 18 36, за август К 18·30, репица за август К 35 –35·20. Довезено је у Будимпешту: 16·560 центи пшенице, 5562 ц. ражи, 202 ц. јечма, 1923 ц. зоби, 38·078 ц. кукуруза и 1202 ц. брашна, а извезено је: 5648 ц. ражи, 402 ц. зоби, 18·749 ц. кукуруза, 11·160 ц. брашна и 1228 ц. мекиња.

За своју ципеларску радњу
потребујем 4 радника
— за женски посао —
и једног херихтера
* који зна и штеповати. *
Плаћам од пара женских ципела 1·60 до 2·40 К. — Херихтеру плаћам од * * 15 К до 24 круне недељно. * *
Јован Капларски,
Bácsszenttamás 673 1—

НА ПРОДАЈУ!
Цео кафански намештај
са кухињским прибором у врло добром стању (ново) уз јефтину цену. Упитати власницу: **Персу Иванчевић,** или **Војина Вујичића** Срем. Карловци. 680 1—3

ПОМОЋНИК
шпецерајске и деликатесне струке, који говори српски, немачки, румунски и мађарски. Тражи место, који би заузети могао одмах. Упитати администрацију „*ЗАСТАВЕ*“. 688 1-2

Част ми је п. п. у месту и у околини објавити да све послове, који спадају у моју струку столарску, како за грађевине тако и остале послове примам и тачно, солидно, и по умереној цени израђујем.

Објављујући ово, молим п. публику да ме у свом подузећу што обилније својим наруџбинама почаствују.

Жарко Керешевић
столар мајстор
694 1-3 КАМЕНИЦА (Срем.)

ВАЖНО!!!
ФИНОГ МАСЛИНОВОГ УЉА
(Зејтина) новог К 9
„ старог „ 11
Специјалитет рафинираног (ново) К 12. Свуда франко у кантама по 5 кила рашиље извозна фирма:
236 9-15 **СИМА СЕКУЛИЋ**
Каменари (Боко Которска).

ДАЛИ СУ ВАМ СВИЊИ БОЛЕСНИ?
Па и ако нису, а Ви поручите (и то одма док је за раније) чувени прашак „МАСТИН“ Др. Трикоци, брзо ће те се уверити да добро утиче на свиње. Зато одмах поручите, да се уверите. Врло мало жртвујете, а велику ћете корист имати 1 кутија 1/4 кгр. 50 потура.
Ако вам живина скапава!
Поручите одма „АНТИКОЛЕРИН“ па ће одма престати скапавање, јер је доказано, да је сигуран лек 1 кутија 1/8 кгр. 50 потура.
Дали су вам кокошињаци и живина пуни ушију?
Лако ће те их истребити, ако поручите прашак „ЧИСТОТУ“ 1 кутија 1/2 кгр. 32 пот. Код сваког прашка има упутства. Поштом најмање 4 кутије (не мора бити све један прашак) по жељи захвалне признанице на увид шаљем.
ЛУКА В. ВУЧКОВИЋ
1933 18-52 Н. Сад код „ШАРГАРЕПЕ“

ОБЈАВА.
Новодозвољени велики годишњи
ДУХОВСКИ ВАШАР
са робом и марвом држаће се дана 26. маја т. г.
Дозвољен је догон све врсте стоке и свиња из незатворених места.
ПРОМЕТ СА УГАРСКОМ ДОЗВОЉЕН.
ОПЋИНСКО ПОГЛАВАРСТВО
у Иригу. 22. априла 1912.
674 2 3 Управитељ:
Др. Ђурица Живковић.

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду